

Egenerklæring for samvær med barn og unge

Vi vil at barn og ungdom som deltar i våre aktiviteter skal være trygge. Derfor skal alle frivillige over 15 år med regelmessig lederansvar i våre barne- og ungdomsaktiviteter underskrive lederavtale og levere politiattest.

Egenerklæringen skal signeres av alle over 15 år som ikke har underskrevet lederavtalen. Det kan for eksempel være foreldre som hjelper til på et enkeltarrangement, eller andre ungdommer og voksne som bidrar frivillig i et kort tidsrom. Egenerklæringen signeres ved første gangs oppmøte, og oppbevares av leder med hovedansvar.

NAVN:	FØDSELSDATO:
GATEADRESSE:	
POSTNUMMER OG STED:	
E-POST:	MOBILTELEFON:
<ul style="list-style-type: none"> • Jeg er lojal mot aktivitetens verdier og respekterer reglene for frivillige • Jeg vil bidra til å bygge åpne og trygge fellesskap • Jeg har aldri utsatt noe barn eller noen ungdom for grenseoverskridende atferd eller misbruk • Jeg vet at seksuelle handlinger mot mindreårige er ulovlig, og skal meldes til politiet • Jeg vil melde fra til ansvarlig leder ved mistanke om krenkende atferd • Jeg skal ikke misbruke lederposisjonen til å utnytte eller krenke noen • Informasjonen jeg har gitt i denne egenerklæringen er korrekt 	
UNDERSKRIFT:	DATO:

Lenke til eksempel på egenerklæring:

www.sabu.no/Sabu/Trygt-Fellesskap

Ressurser for ledere

Når man skal gi opplæring om grenseoverskridende atferd og andre krenkelser, er det viktig å gjøre dette på en varsom og respektfull måte, fordi det kan berøre dypt. En må etterstrebe å åpne for mangfoldet av erfaring og meninger hos kursdeltakerne. En reell mulighet til å være uenig med andre uten å få negative reaksjoner, er en viktig forutsetning for å få til en samtale med egenrefleksjon. Gode metoder å bruke er rollespill, å diskutere situasjonsbeskrivelser og filmer, gruppesamtaler med spørsmål, og andre øvelser der en må bevege seg i rommet.

Opplæring i forebygging og håndtering av grenseoverskridende atferd og seksuelle krenkelser bør berøre de temaene som er listet opp her. Kirkelig Ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep tilbyr kurs om disse temaene.

Fakta og statistikk

- Hva er seksuelle krenkelser, ulike definisjoner
- Hvor vanlig er det å bli utsatt for ulike typer krenkelser og trakassering
- Overgriper er vanligvis en den utsatte har tillit til

Roller og makt

- Posisjonsbasert og egenskapsbasert makt
- Hersketeknikker, bevisst og ubevisst
- Kjønn
- Grooming
- Avmakt og avhengighet
- Ansvarsfordeling, nok trygge voksne

Hva står i loven

- Straffeloven, seksuell lavalder
- Krenkelser og uetiske handlinger får konsekvenser, også når det ikke er straffbart

Hvordan snakke med ungdom om seksualitet og grensesetting

- Vi er skapt med seksualitet som noe godt, noe vi *er* og ikke noe vi *gjør*
- Vær bevisst når du involverer andre i din egen seksualitet
- Hva er normalt?
- Kropp, selvbilde og identitet
- Ivareta egne grenser, respektere andres grenser

Konsekvenser for den krenkede

- Krenkelser på det seksuelle området rammer særlig hardt
- Krav om hemmelighet og taushet gir langvarige skader
- Kobling til tro og gudsforestillinger gir store skader
- Nærhet i relasjonen til overgriper og varighet av misbruk øker skader
- Skam, synd, skyld, tilgivelse
- Hva er til hjelp?

Krenkelser i det skjulte

- Normalisering, bagatellisering, bortforklaring og omfortolking er vanlig

Positiv grensesetting

- Skape trygghet
- Øve på å avvise og si nei på en god måte
- Lære å ivareta egne grenser og respektere andres
- Gi rom for personer med overgrepserfaringer og andre sårbare grupper

Samværsregler

- Nulltoleranse for krenkende atferd
- Regler for samtaler mellom ledere/ansatte og deltakere/medlemmer
- Kontakt mellom ledere og deltakere utenfor sammenhengen er ikke lov
- Skape en åpen og inkluderende samværskultur

Sosiale medier

- Regler og rutiner for bruk av sosiale medier
- Hvordan lære barn og unge nettvett

Sårbarhet

- Krenkelser kan skje i alle sammenhenger
- Hvordan redusere risiko for at krenkelser skjer
- Fare for å mistenkeliggjøre uten grunn

Beredskap

- Sjekkliste/rutiner for forebygging og håndtering
- Plikt til å melde fra om mistanke, avvergeplikt, informasjonsplikt, taushetsplikt
- Når bør en gripe inn, hva gjør en med bekymringer
- Lederavtale/ egenerklæring og politiattest
- Hvordan håndtere melding om krenkelser, rolledeling
- Innhente råd, kontakt med barnevern, politi, media

Å snakke om det vanskelige

- Lettere å snakke sammen om vanskelige tema når en ikke har aktuell sak
- Trygt lederfellesskap der en støtter hverandre, og gir tydelige tilbakemeldinger
- Vanskelige samtaler med utsatte og de som trækker over grenser
- Nok åpenhet om saker til å ivareta alle involverte og unngå splittelse

Opplæringen bør også tipse om hvilke ressurser som finnes, og hvor en kan lære mer.

Nyttige lenker i den forbindelse er:

<http://www.kirkeligressurssenter.no/frivillige>

<http://www.ung.no/overgrep/>

<http://www.suntogsant.no>

<http://lnu.no/trygg>

NÅR DET HAR SKJEDD NOE!**INSTRUKS VED MELDING / MISTANKE OM SEKSUELLE KRENKELSER PÅ ET ARRANGEMENT:**

Hovedansvarlig for aktiviteten (ansatt eller frivillig) skal alltid ha denne instruks med seg, og følge instruks når en krenkelse har skjedd under arrangementet. Hovedansvarlig skal informeres direkte når en situasjon har oppstått. (her er leir angitt som eksempel)

Vær rolig og tilstede. Vis at du tåler og takler situasjonen som er oppstått. Sikre at de som er rammet blir godt ivaretatt.

Varsle din nærmeste overordnede straks for å informere, og for eventuelt å sikre at du har nok ressurser tilgjengelig.

Navn/telefon nærmeste overordnede:

- Er det behov for mer hjelp fra ansatte?
- Er det behov for legetilsyn?
- Er det behov for at politiet kontaktes?
- Hvem ivaretar andre leirdeltakere?
- Hvem ivaretar unge ledere som er med på leiren?

Den utsatte må ivaretas på best mulig måte. Dersom den utsatte er under 18 år må den utsattes foresatte kontaktes.

Dette gjelder ikke hvis de foresatte er involvert, eller hvis andre særlige hensyn taler mot.

- På leir: se vedlagt liste over nærmeste pårørende

Orienter de ulikt involverte om situasjonen og om hva som skjer, ut ifra hva de strengt tatt trenger å få vite. (leirledere, leirdeltakere, foreldregruppa, etc.)

Dersom det er aktuelt, ta stilling til konkret praktisk oppfølging som legebesøk eller overgrepsmottak.

Er den utsatte under 18 år skal dette skje sammen med foresatte.

- Tlf. legevakt _____
- På leir: se vedlagt liste over nærmeste pårørende

Den som er anklaget for å ha krenket må tas hånd om på en god måte av en egnet person, til ev. politi ankommer eller hjemtransport er iverksatt.

Er den/de anklagete under 18 år skal de foresatte kontaktes.

- På leir: se vedlagt liste over nærmeste pårørende

Videre oppfølging når aktiviteten er ferdig.

- Nærmeste overordnede tar saken videre for håndtering

Når en får melding og skal håndtere en sak vil det ofte være klokt å rådføre seg med:

- Kirkelig Ressurssenter, Tlf. 23 22 79 30, <http://www.kirkeligressurssenter.no/>
- Politiet, Tlf. 02800
- Alarmtelefonen for barn og unge: 116 111. E-post: alarm@116111.no SMS: 41 71 61 11

SJEKKLISTE FOR HÅNDBTERING

Punkter som kan være aktuelle i et håndteringsforløp ved anklage eller mistanke om seksuelle krenkelses og grenseoverskridende atferd. Det skal alltid være flere ledere sammen om håndtering av saken, men én er hovedansvarlig og skal bruke denne sjekklisten.

MELDING

- Melding om saken mottas
- Meldingen skrives ned
- Opprette logg med tid, sted, hendelser, hvem som har sagt hva
- Orienter andre aktuelle om at melding er mottatt, f. eks. generalsekretær i organisasjon

AVKLARING

- Søk råd
- Avklare eventuell plikt til å informere politi / barnevern (for å stanse pågående seksuelt misbruk)
- Når den anklagete og/eller den utsatte er under 18 år, skal foresatte vanligvis informeres
- Få oversikt over alle involverte parter og sakens kjerne
- Avklare hvem som skal ha kontakt med den utsatte, den anklagete og andre berørte
- Den utsatte tilbys en voksen støtteperson
- Vurdere involvering av politi og anmeldelse
- Lage en skriftlig framdriftsplan for hva som skal skje når i håndteringen, og i hvilken rekkefølge, og hvem som har ansvar for hva

Seksuallovbrudd omtales i kapittel 26 i ny straffelov (§ 291-§320):

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11

HÅNDBTERING

- Ivareta de ulike involverte
- Gi nok informasjon til den utsatte, den anklagete (etter eventuell avklaring med politi) og andre berørte
- Anklaget leder skal tas ut av oppgaver, inntil avklaring i saken foreligger
- Ha dialog med politiet når det er aktuelt
- Så godt som mulig, bringe frem sakens realiteter og skrive det ned
- Avklare ansvarsforhold og ha tydelighet på hvem som har hvilke roller i støtteapparatet
- Gi info om profesjonelt hjelpeapparat til støtte for anklaget og utsatt
- Avklare hvem som eventuelt uttaler seg til media, og hvilken informasjon en går ut med

AVSLUTNING

- Håndteringen kan avsluttes når rettskraftig dom og/ eller konklusjon på håndteringen foreligger
- Avklare hvordan eventuell henleggelse eller frifinnelse håndteres
- Sluttsamtale med utsatt og anklaget
- Avklare konsekvenser og behov for de ulike involverte
- Berørte får tilstrekkelig informasjon om konklusjon Loggen oppbevares sikkert

Viktig informasjon finnes også på: kirkeligressurssenter.no/frivillige eller Lnu.no/trygg.

Regler for ledere

Faste rammer, felles regler og forutsigbarhet skaper trygghet som kan gi et godt miljø. Ledere må være bevisste på hva det innebærer å være leder. Som leder har man ansvar for, og dermed makt over dem man er leder for. Den makten skal man bruke til beste for den enkelte og for fellesskapet. Hvis man bruker makten for å oppnå noe for sin egen del, er det maktmisbruk. Som leder er man et forbilde og en rollemodell for de andre. Disse skriftlige reglene gjør det tydelig hva som forventes av en leder.

Våre verdier / vår visjon: _____

Åpen og inkluderende kultur

- Ledere er reale med hverandre og behandler alle med respekt.
- Ledere gjør sitt beste for å behandle alle likt, alle skal oppleve seg velkommen hos oss.
- Ledere bruker humor på en god måte, så ingen blir gjort narr av.
- Leker eller underholdning som kan oppleves krenkende er ikke tillatt.
- Vær et positivt forbilde.

Intimitet og seksualitet

- Ha respekt for andres fysiske og psykiske grenser.
- Alle ledere skal ha et bevisst forhold til hvordan man fysisk omgås andre, og hvilken klemmekultur man skaper.
- En leder skal ikke søke intim kontakt med, flørte med eller bli kjæreste med deltakere.

Rus

- Vi har et rusfritt ungdomsmiljø og alle arrangementer er rusfrie. Det inkluderer røyking, snusing, alkohol og andre rusmidler.
- En leder skal ikke bruke eller dele tobakk, eller andre produkter med 18-årsgrense, sammen med deltaker(e).
- En leder skal ikke invitere deltakere til private fester eller drikke alkohol sammen med deltakere.

Fysisk og psykisk vold

- Ingen skal utøve fysisk eller psykisk vold mot andre enten det dreier seg om mobbing, utfrysing, stygge blikk, negative kommentarer, baksnakking eller annen trakassering.

Sosiale medier

- Ledere er bevisste på bruk av sosiale medier, særlig når det involverer deltakere.
- Spør om lov før du legger ut bilder av andre. Når det gjelder barn under 16 år skal det innhentes skriftlig samtykke fra foreldre.
- Vi gir ikke negative kommentarer til noen på sosiale medier eller mobiltelefon.

Fortrolige samtaler

- Barn og unge kan kontakte en leder når de trenger noen å snakke med. Da er det bra å være flere som deltar i samtalen, så deltakeren blir best mulig ivaretatt.
- En leder bør ikke være alene med én deltaker på et sted hvor ingen andre kan se dem.

- Én-til-én samtaler skal skje i et rom hvor døren kan stå på gløtt eller i et fellesareal hvor dere ikke blir forstyrret. Det skaper trygghet for både ledere og deltakere. Andre ledere skal vite når og hvor det foregår samtaler.
- Ikke lov noe du ikke kan eller kommer til å holde. Svar for eksempel aldri ja på spørsmålet «kan du love meg å ikke si dette til noen?». Noen ganger trenger barn og unge at det de forteller blir delt videre.
- Vis respekt når det gjelder fysisk berøring i forbindelse med forbønn. Hvis det er aktuelt å legge hånden på den som søker forbønn, spør alltid først om hva som er greit. Berøring av skulder eller overarm er som regel best.
- Samtaler skal normalt ikke foregå etter programslutt på kvelden. Ta imot ønsket om samtale på en imøtekommende måte, og gjør avtale om å snakke mer neste dag.

Respekt

- Vær lojal mot de andre lederne. Hvis du er uenig i noe en leder sier eller gjør, sier du i fra på tomannshånd på en ordentlig måte.
- Vær til stede på det som skjer, gi beskjed til en hovedansvarlig om du må forlate området.
- Kvinnelige ledere går på jenterom, mens mannlige ledere går på gutterom. Er det ikke nok kvinnelige ledere, kan to mannlige ledere gå sammen på jenterommene og omvendt. Bor en deltaker alene på et rom, går to ledere sammen. Dette bidrar til trygghet i sårbare situasjoner som skifte av klær og legging.

Håndheving av reglene

- Si i fra til en hovedansvarlig leder hvis du oppdager negative hendelser eller regelbrudd.
- Disse reglene er det enighet om å følge, og alle skal være lojale mot dette.
- Ved regelbrudd får man en advarsel. Brudd kan føre til utestenging.

Samværsregler for barn og unge

Det er en fordel at barn og unge i fellesskap utformer skriftlige samværsregler for aktivitetene de deltar på. Da kan reglene tilpasses deltakernes alder. Dette må gjøres med jevne mellomrom, slik at en opplever forpliktelse på og lojalitet til reglene. Dette er en måte å bygge en bevisst samværskultur på. Reglene kan henges opp på et lett synlig sted. Når reglene utformes kan lederne gi innspill til punkter en bør ha med, for å hjelpe i gang.

Slik gjør du det

Hensikt: Bli enig om regler for hva som er god oppførsel og hva som ikke er lov, og hva man skal gjøre når noen ikke overholder disse grensene.

Metode:

- 1) Alle skriver et forslag til en regel på en klistrelapp, og deltakerne fester dem selv opp på en vegg / tavle. Hvis barna er for små til å skrive selv, kan de rope ut forslag som lederen skriver/ tegner på tavlen.
- 2) Lederen leser høyt alle forslag til regler, og etterlyser regler under temaer som ikke er nevnt. Disse føres på.
- 3) Lederen grupperer alle forslag til regler tematisk under en overskrift, slik at regler som likner på hverandre, samles på ett sted.
Forslag til / eksempler på overskrifter:
 - Vis respekt
 - Ikke si stygge ting
 - Ikke klå eller slå
 - Høre på lederne
- 4) Er alle enige i reglene som er foreslått? Hvis det er kommet useriøse forslag, kan de nå tas vekk. Hvis det er enighet om at et regelforslag ikke er så bra, kan det tas bort. Nå kan man ha avstemming på hvilke regler man synes er viktigst, og hvilken formulering som er best. Det er viktig at ikke listen blir for lang, en god liste har 5-10 korte setninger.
- 5) Listen man er enig om blir skrevet ned og delt ut til alle. Snakk om hva man gjør hvis noen bryter en regel.

Lenke: <http://suntogsant.no/samvaersregler>

Trygt barne- og ungdomsarbeid

RETNINGSLINJER	
Vi har retningslinjer for hvordan vi skal forebygge og håndtere grenseoverskridende atferd og andre krenkelser, og våre ledere kjenner disse.	
Vi fremmer en åpen og inkluderende organisasjonskultur bl. a. ved <ul style="list-style-type: none"> - samværsregler - grensesetting - trivsel og kultur 	
REKRUTTERING AV LEDERE	
Vi er bevisst på å finne ansvarlige og trygge tillitsvalgte og ansatte. Vi har intervju-mal og sjekker tidligere referanser for å vurdere om de passer til rollen.	
Ledere og medhjelpere underskriver lederavtale eller egenerklæring.	
Vi krever politiattest for ledere og tillitsvalgte	
OPPLÆRING AV LEDERE	
Vi har systematisk opplæring av ansatte og ledere i rollebevissthet, forebygging og håndtering av grenseoverskridende atferd.	
BEREDSKAP	
Vi har en sentral beredskapsgruppe med personer som har kompetanse på krenkelser. Gruppen jobber forebyggende, og involveres ved mistanke om krenkelser.	
Vi gir jevnlig god informasjon til medlemmer, tillitsvalgte og ledere om hvordan de kan melde fra om negative hendelser. Vi har prosedyrer for hvordan vi går videre med slike henvendelser.	

Ressurser

Denne sjekklisten er utarbeidet på bakgrunn av materiell og erfaringer fra barne- og ungdomsarbeid. Her finner du oversikt over nyttige lenker som du kan bruke når du skal sikre at barn og ungdom er trygge i din organisasjon/kirke.

RETNINGSLINJER

- [Landsforeningen for norske barne- og ungdomsorganisasjoner](#) har utarbeidet kompetansemateriell for å sikre trygge organisasjoner.
- [Norges Speiderforbund](#) og [Kirkelig Ressurssenter](#) har retningslinjer for forebygging og håndtering av grenseoverskridende atferd, som kan brukes som eksempler i arbeidet med egne retningslinjer.
- Den norske kirkes [sikkerhetsplan for tur/leir med barn og ungdom](#).
- Sjekkliste for håndtering av overgrep (link)
- Forslag til regler for ledere (link)
- Samværsregler for barn og unge

REKRUTTERING

- Informasjon om bruk av politiattest finner du for eksempel hos [FriBU](#) eller [KFUK-KFUM speiderne](#). Innhenting av politiattest gjøres på politi.no/tjenester/politiattest/.
- Lederavtale – se eksempel fra [ACTA – barn og unge i Normisjon](#).
- Egenerklæring for ledere (link). Liknende eksempel finnes også hos [Syvendedags Adventistsamfunnets Barne- og Ungdomsforening](#).

OPPLÆRING

- Her finner dere en oversikt over hvilke temaer opplæring bør dekke (link). Kirkelig Ressurssenter tilbyr kurs i disse temaene.
- Bevissthet rundt egen tilstedeværelse på sosiale medier er en viktig del av det å være leder for barn og unge. [Se forslag til veileder her](#).

BEREDSKAP

- Tips til beredskapsarbeid kan du finne hos [KFUK-KFUM-speiderne](#).

ANNET

- Trygg bruk av internett er viktig for å forhindre overgrep. Les mer hos [Trygt Nett](#), [Redd Barna](#) eller finn undervisningsopplegg på den offentlige portalen [DU bestemmer](#).
- Samtaleopplegg knyttet til temaet kan du finne på modigesamtaler.no eller suntogsant.no.
- Mer litteratur om temaet finner du hos [Kirkelig Ressurssenter](#)